

Metsaülikoolis tervest ja elujõulisest inimvarast: vaja on vähendada majanduslikku ja poliitilist distantsi

10. Metsaülikooli lõpetas pühapäeval arutelu terve ja elujõulise inimvara teemadel. Tervishoiuanalüütik Ain Aaviksoo, Tallinna Tehnikaülikooli professor Rainer Kattel, Tallinna Ülikooli kantsler ja tervishoiupoliitika kujundaja Hannes Danilov ning filosoof Mart Raukas leidsid ühiselt, et Eestis on probleemiks liigne keskendumine efektiivsele toimimine ja suur majanduslik ja poliitiline distants.

„Kui inimesi käsitleda ressursina, siis see peaks tähendama, et neid saab ja peabki ekspluateerima, et saada täiendavat ressursi. Teisalt saab vaadata inimesi kui ühiskonna suurimat rikkust iseeneses. Maailma terviseorganisatsioon defineeris tervise juba 60 aastat tagasi vaimse, füüsilise ja sotsiaalse heaolu seisundina. Igapäevaselt suhtume sellesse siiski kui ressursi, mõõdame näiteks füsioloogilisi näitajaid, aga seisund on midagi väga subjektiivset,“ rääkis Aaviksoo.

Mart Raukas toonitas samuti, et ühiskonnas on ülioluline terviklik nägemus inimesest. „Juba antiikautorid rõhutasid, et inimene on loomult poliitiline ja sotsiaalne olend. Kummastav on mõelda, et inimesed võiksid ju ka ühiskonnana, sotsiaalse grupina midagi teha. See on umbes sama hea, kui loomaaias kotkast vaadates mõelda, et ta võiks nende tiibadega ju ka midagi teha. Poliitiliselt tegutsemine on inimese jaoks üliloomulik. Eesti inimesed vajavad ja ootavad inimlikku asjaajamist, inimlikku töökeskkonda, kaasa rääkimist. See on ju nii absurdelt lihtne – tahame inimesele omast, loomupärast olemasolu vormi. Kusagil oleme läinud valesti, peaksime tagasi pöörduma teelahkmele. Klassikaline kultuur on meile siin suureks teenäitajaks,“ kõneles ta.

Ka Rainer Kattel viitas antiikautoritele, kes tõid poliitika eesmärgina välja vaidluse, arutelu. „Tänases Eestis me ei aruta selle üle, mis on meie poliitilise kooseksisteerimise eesmärk, vaid selle üle, kuidas olemasolevat ressursi kõige efektiivsemalt kasutada. Me ei aruta selle üle, millist haridust oleks vaja pakkuda või selle üle, et tervist saab edendada ka muude vahenditega peale meditsiinisüsteemi,“ rääkis Rainer Kattel ja tõstatas küsimuse, mis on meie poliitilise kooseksisteerimise eesmärk. „Siin on inimvaranduslikus mõttes Eesti suurim puudujääk – meie poliitiline eesmärk täna on säilida, käitume nagu muuseumieksponaadid. See on selgelt väga vähe nõutud, peaksime tahtma rääkida ka hea elu teemadel. Põhjusteks, miks me ei taha arutelda hea elu ja poliitiliste eesmärkide üle, on väga suur majanduslik distants majandusosaliste vahel ja suur poliitiline distants kodanike ja riigi vahel. Majanduse puhul on näiteks väikepoodnikud, kellega inimese majanduslik distants on väiksem, välja surnud,“ rõi Kattel näite ja viitas ka sellele, et suuremate ettevõtete partnerid asuvad reeglina väljaspool Eestit. „Poliitilises plaanis puudub mul põhjatallinasena igasugune poliitiline seos kodulinnaga. Mul puudub igasugune võimalus rääkida kaas oma kodukoha arengus. Ma pean seda tegema 20. oktoobril läbi valimiste. Vaidlusest, mis on näiteks Kalamaja kui sellise mõtte, oleme väga kaugele läinud.“

Kattel toonitas ka, et meid täna siduvaks faktoriks on rahvus. „Meie idenditeet on väga tugevalt rahvusepõhine. Meid ei seo üksteisega majanduslikult ega poliitiliselt eriti miski, meid seob ainult rahvus, mis on väga õhuke seos. Peaksime suutma kuidagi majanduslikku ja poliitilist distantsi vähendada. Ühest küljest on vajalikud poliitilised reformid – alates sellest, kuidas moodustatakse kohalike omavalitsuste valimisnimekirju võimaluseni kutsuda inimesi valijate ettepanekul volikogust

tagasi. Meil on võimalik leida otsesemaid, demokraatlikumaid vahendeid poliitiliseks tegutsemiseks. Riigil on olemas ka terve suur majanduspoliitiline arsenal. Oleme harjunud mõtlema, et Eesti riik on väga neoliberaalne, aga tegelikult on riigil erinevaid võimalusi majandusse sekkumiseks, olgu tegu regulatsioonidega või tõsiasjaga, et riik on üks suuremaid tarbijaid läbi hankesüsteemi. Täna ainult efektiivsusele suunatud mõttemallist saab välja astuda,” rääkis ta.

Raukas kõneles, et küsib oma loengutel sageli inimestelt, kumba nad eelistaksid – kas seda, et nende laps saaks rikkaimaks inimeseks Eestis, või seda, et ta elaks ühe õnneliku elu? „Vastus on alati olnud ühesugune – eelistatakse muidugi õnnelikku elu. Kui aga küsida, mis on õnnelik elu, on inimesed segaduses. See paradoks kinnitab, et meis on iha millegi terviklikuma järgi kui see, mida kaasajal esile tuuakse ja mõõdetakse – olgu tegu siis tervisenäitajate, SKP, heaolu või muude moekate mõõdetavate terminitega, mis pidevalt muutuvad.“

Aaviksoo kinnitas, et elujõuline saab ja peabki olema koostöömõimeline. „Oluline on suhtlemise soodustamine, distantse vähendamine. Samuti peame suurendama tahet teha midagi ära siin ja praegu, tahet osa saada,” leidis ta.

Danilov nentis samuti, et me ei tunneta täna, et Eesti riik ongi meie. Peaksime seda rohkem aduma, sellest aru saama,” rääkis ta ja rõhutas, et siiski tuleb hoolt kanda ka oma füüsilise tervise eest. „Tervis on meie endi kättes ja kõige olulisem on, et me sellega ise tegeleksime. Arstiabi on juba tagajärgede likvideerimine,” sõnas ta.